

АНДРІЙЧУК Н.М.

кандидат педагогічних наук,

старший викладач кафедри англійської мови

Житомирський державний університет імені Івана Франка

ВПРОВАДЖЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ У СИСТЕМУ ОСВІТИ УКРАЇНИ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Для сучасної України, як ніколи актуальним є прагнення забезпечити усім дітям рівні можливості навчання, виховання та розвитку у здоровому суспільстві. Це можливо тільки при умові запровадження системи інклюзивної освіти у загальноосвітні навчальні заклади та підготовці кадрів для роботи у дитячому колективі, де поряд із здоровими дітьми навчаються діти, які потребують корекції розумового та (або) фізичного розвитку, діти з обмеженими фізичними можливостями та з особливими потребами [1].

Своєчасне діагностування дітей з особливими і соціальними потребами допомагає виявити слабкі і сильні сторони особистості, а також ті чинники соціального оточення, що шкідливо позначаються на її розвитку і навчанні. Існуюча практика створення класів вирівнювання з відокремленням таких дітей не набула значного поширення. Інтернатна система навчання та виховання дітей також має ряд негативних факторів. Науковці доводять, що набагато доцільніше навчати дітей в соціумі, а саме в дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладах [2].

Ідея про спільне навчання у навчальних закладах дітей з обмеженими можливостями за умови індивідуального підходу до кожної дитини є реальною.

Правильно спрямована індивідуальна робота з такими дітьми, як правило, допомагає подолати багато проблем, з якими стикаються сім'ї, дає змогу зробити школу місцем емоційно-психологічної захищеності та душевного комфорту кожної особистості [3, 4].

Інтеграція дітей з особливими освітніми потребами у соціум стає корисною не тільки власне для дітей-інвалідів, але у більшій мірі і для здорових дітей. Інші діти, виростаючи з неповносправними, звикають до їхнього вигляду

і поведінки, привчаються бути більш толерантними, опікуються слабшими, навчаються бачити їхні особливі обдарування, адже в кожного є свої позитивні якості, і фізична та інтелектуальна вправність тут не має виступати вирішальним фактором [2].

Дослідження показують, що діти, які з першого класу вчать разом, не надають уваги фізичним відмінностям, і навіть частіше обирають дітей з особливими потребами своїми друзями. Це створює у класах позитивну атмосферу, яку відзначає увесь батьківський колектив.

Батьки здорових дітей вказують на розкриття толерантних, опікунських, доброзичливих якостей. Здорові діти накопичують позитивний досвід взаємодії, стають добрішими та милосерднішими. В дитячому колективі відбувається співпраця, співпереживання, співдружність.

Батьки дітей з особливими потребами звертають увагу на помітний прогрес у навчанні, спілкуванні та загалом адаптації їхніх дітей до соціального середовища, відбуваються швидкі та помітні зміни в розвитку. Діти почуваються потрібними, бажаними, стають самостійнішими, змінюється їх поведінка, ставлення до навчання та оточуючих. Діти значно вдосконалюють свої навички, намагаються краще читати, писати, малювати, що простежується в дитячих роботах. Вони мають стимул для вдосконалення, рушійну силу для набуття соціального досвіду [5].

Житомирська міська комплексна програма «Соціальна адаптація дітей та учнів з особливими потребами дошкільних, загальноосвітніх навчальних закладів м. Житомира» реалізує соціально-педагогічні ініціативи. Вона спрямована на створення нової практики освіти, покликана забезпечити успішне вирішення проблем дітей з особливими і соціальними потребами [6].

Програма «Соціальна адаптація дітей та учнів з особливими потребами дошкільних, загальноосвітніх навчальних закладів м. Житомира» ставить перед собою низку завдань, серед яких введення у дію Плану дій реалізації державної політики щодо формування нової філософії ставлення до дітей з особливостями психофізичного розвитку, забезпечення їхніх конституційних прав і державних

гарантій на здобуття якісної освіти, здійснення комплексної реабілітації таких дітей, набуття ними побутових та соціальних навичок.

Метою програми є створення та забезпечення організаційно-педагогічних умов, психолого-педагогічного супроводу, корекційно-відновлювального навчання, збереження і зміцнення здоров'я учнів, їх соціальна адаптація. Визначною метою роботи програми має бути успішна підготовка дитини з особливими потребами до самовизначення при переході до наступних ступенів освіти. Програмою передбачено діагностику, реабілітацію та психолого-педагогічну підтримку дітей з особливими і соціальними потребами.

Навчання та виховання дітей з порушеннями психофізичного розвитку здійснюється з урахуванням особливостей їхнього розвитку, використанням специфічних заходів та організаційних форм навчальної роботи, залежно від характеру розладу.

Отже, успішні результати роботи програми «Соціальна адаптація дітей та учнів з особливими потребами дошкільних, загальноосвітніх навчальних закладів м. Житомира» можливі при здійсненні індивідуальних; групових форм корекційної роботи; проведенні профілактичних заходів щодо запобігання неуспішності та додаткових індивідуальних занять; реалізації різних програм, спецкурсів, мінікурсів для дітей з особливими і соціальними потребами у тісній співпраці з сім'єю, громадськістю, психологічною службою міста, вищими навчальними закладами; проведенні оздоровчо-профілактичних засобів для збереження та зміцнення здоров'я дітей та адаптації їх до будь-яких умов навчання і життєдіяльності [7].

Робота здійснюється на партнерських засадах між Житомирським державним університетом як представником єдиного вищого навчального закладу в м. Житомирі та Житомирській області, що готує педагогічні кадри, а також готує спеціалістів психологів та соціальних педагогів; міським відділом освіти як інституцією, що координує роботу загальноосвітніх, дошкільних та позашкільних закладів освіти; а також загальноосвітніми та дошкільними навчальними закладами як безпосередніми учасниками практичного здійснення

програми. На жаль, загальноосвітні школи не готові наразі активно практично підтримати впровадження системи інклюзивної освіти у власних закладах, пояснюючи це переповненістю класів, відсутністю матеріально-технічної бази, відсутністю необхідного кадрового забезпечення. Однак, за умов співпраці, набуття необхідного зарубіжного досвіду, пристосування до потреб суспільства, успішна реалізація впровадження інклюзивної навчання можлива.

Література

1. Конституція України.
2. Інклюзивна школа: особливості організації та управління: Навчально-методичний посібник / Кол. авторів: Колупаєва А.А., Софій Н.З., Найда Ю.М. та ін. За заг. ред. Даниленко Л.І., – К.: 2007. – 128 с.
3. Наказ міністерства освіти і науки України від 11.09.2009 року № 855 «Про затвердження Плану дій щодо запровадження інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах на 2009-2012 роки».
4. Наказ Міністерства освіти і науки України від 02.12.2005 року №691 «Про створення умов щодо забезпечення права на освіту осіб з інвалідністю», від 15.01.2008 року №11 «Про додаткові заходи щодо створення сприятливих умов для життєдіяльності осіб з обмеженими фізичними можливостями».
5. Реабелітаційний супровід навчання неповносправних дітей: методичний посібник / Укл.: А. Луговський, М. Сварник, О. Падалка. – Львів: Колесо, 2008. – 144 с.
6. Постанова КМУ від 14.06.2000р. №946 „Про затвердження Положення про загальноосвітній навчальний заклад”.
7. Основи медико-соціальної реабілітації дітей з органічним ураженням нервової системи. Навчально-методичний посібник / За ред. Мартинюка В.Ю., Зінченко С.М. – К.: Інтермед, 2005. – 416 с.